

23.02.2026

Oikeusministeriön kirjaamo
Kirjaamo.om(at)gov.fi

Oikeusministeriön lausuntopyyntö VN/5137/2022

Kymenlaakson hyvinvointialue ilmaisee tukensa Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n lausunnossa esitetyille näkökohdille sekä lausuu osaltaan valmiuslain ehdotuksesta seuraavaa:

1) Uusien tehtävien rahoitus ja korvausmenettely

KymenHVA esittää, että hallituksen esityksen (HE) perusteluihin (ja tarvittaessa pykälätasolle) kirjataan selkeä ja sitova rahoitusperiaate: hyvinvointialueelle siirtyvät tai vahvistuvat tehtävät—siirtyneen väestön hätämajoitus ja huolto (77–79 §, 153 §), tehostettu viestintä (26 §) sekä riskienarviointi ja valmiussuunnittelu (7–8 §)—korvataan täysimääräisesti valtion varoista, ja Valtiokonttorin menettely (haku-aika, selvitykset, tiedonsaantioikeudet) täsmennetään (155–160 §, 164 §); lisäksi pyydämme siirtymäsäännöksen/erillisrahoituksen normaalioloissa tehtäviin valmistelukuluihin (tilannekuva ja paikkarekisterit, sopimusvalmistelu). Tämä varmistaa, että perusoikeuksiin puuttuvia ja nopeaa täytäntöönpanoa edellyttäviä ratkaisuja voidaan tehdä ilman rahoitusepävarmuutta.

2) Päätöksenteko, toimivalta ja oikeusturva poikkeusoloissa

KymenHVA esittää, että HE-perusteluissa täsmennetään hyvinvointialueen oikeus osoittaa hallintosäännössä toimivalta (aluehallitus/viranhaltija/erityistoimielin) tekemään 77–79 §:n mukaiset hallintopäätökset (huoneistojen/irtaimen luovutusvelvollisuus, palvelun suorittamisvelvollisuus), ja että päätöksistä ilmenee systemaattinen välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuuspunninta (29–31 §), valituskelpoisuus ja välitön täytäntöönpano (167 §) sekä korvausketjun (155–160 §) ja tiedonsaantioikeuksien (164 §) osoittaminen suoraan päätösasiakirjassa. Tämä selkeyttää toimivaltaketjun, turvaa oikeusturvan ja mahdollistaa päätösten viipymättömän täytäntöönpanon.

3) Varautumisvelvoitteen ulottaminen hankittuihin palveluihin ja sopimuslausekkeet

KymenHVA esittää, että HE-perusteluihin (6–8 §) sisällytetään malliohjeistus siitä, miten varautumisvelvoite ulotetaan alihankinta- ja palvelusopimuksiin: valmius- ja jatkuvuuslausekkeet, alihankkijoiden velvoittaminen, auditointi- ja tiedonsaantioikeus, poikkeusolojen priorisointi/etuosto- ja ostolupamenettely (mm. kriittiset tarvikkeet, polttoaine), sekä viittaus hankintalain poikkeusperusteiden käyttöön ja velvoite tilannekuvatiedon vaihtamiseen toimittajien kanssa. Näin HVA pystyy täyttämään lakisääteisen varautumisvelvoitteen myös ulkoistetuissa palveluissa ja turvaamaan toimitusvarmuuden kriittisissä ketjuissa.

23.02.2026

Lisäksi esitämme huomioon otettavaksi seuraavat §-kohtaiset kirjaukset:

6 § Yleinen varautumisvelvollisuus:

Velvoite lakiin perustuvien tehtävien hoitamisesta mahdollisimman häiriöttömästi *kaikissa olosuhteissa* on laaja velvoite, joka edellyttää tarkempaa taso- / materiaalimäärittelyä sekä ennakoivaa talous- ja henkilöstöresurssointia. Velvoite tulee vaikuttamaan ostopalveluiden kustannuksia lisäävästi. Velvoitteessa tulee huomioida myös konsernin ja omistajaohjauksen näkökulmat.

7 § Riskien arviointi ja hallinta:

Varautumisvelvollisen toimintaympäristöä koskeva jatkuvan seurannan velvoite sekä riskianalyysin ajantasaisuus edellyttävät yhteistä kansallista toimintamallia ja rakennetta laaja-alaisen, luotettavan ja yhdenmukaisen analysoinnin mahdollistamiseksi.

8 § Valmiussuunitelma ja muu varautumisen suunnittelu:

Toimintavalmiuden ylläpito tarkoittaa huolellista ennakkollista suunnittelua, toteutusta ja ennakkollisia hankintoja. Prosessi tulee luoda jatkuvasti käynnissä olevaksi, vastuutettuun toimintaan perustuvaksi, jolloin myös ajantasaista toimintavalmiutta tukevan *harjoittelun tulee olla velvoittavaa*, ei tarvittaessa toteutettavaa toimintaa.

9 § Varautumisen ohjaus, valvonta ja yhteensovittaminen:

Hyvinvointialueiden varautumisen ohjaus, valvonta ja yhteensovittaminen toteutuvat pirstaleisena, mikäli tehtävä hajautetaan *tarvittavilta osin* toteutettavaksi kaikille kolmelle ministeriölle: STM, VM ja SM.

10 § Tilannekuvan ylläpitäminen

Kunkin ministeriön oman tilannekuvan ylläpito omin prosessein ja esim. järjestelmäratkaisuin ei tue hyvinvointialueiden yhteisen tilannekuvan muodostumista.

11 § Poikkeusolojen edellytykset

Hyvinvointialueen vastuullinen tehtävien hoitaminen asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä henkilöstön ja väestön terveyttä vaarantamatta edellyttää laajoja ennakoivasti käynnistettäviä toimenpiteitä. Toimenpiteiden toteuttamiseksi tulee voida varata riittävästi aikaa, jo ennen poikkeusolojen julistamista.

13 § Lisätoimivaltuuksien käyttöönoton yleiset periaatteet

Mikäli yhteistä ja yhtäaikaista tilannekuvaa ei ole yhteisin järjestelmin ja määritellyin tiedoin muodostettavissa, luotettaviin tietoihin pohjautuvaa käsitystä tilanteen hallittavuudesta on haasteellista muodostaa.

24 § Poikkeusolojen valtakunnallinen ohjaus:

Mikäli Valtioneuvoston tehtävänä on ohjata hyvinvointialueita poikkeusoloissa, tulisi sen olla aktiivinen toimija ohjaavana ja valvovana toimijana myös normaalioloissa. Kyvykkyyttä ja toimintamallia tulisi harjoitella ennakkollisesti.

26 § Viestinnän tehostaminen poikkeusoloissa ja tiedotusten julkaisuvelvollisuus

27 § Valtionhallinnon viestinnän välitön johtaminen

35 § Tietynsisältöisen viestin julkaisuun velvoittaminen tai julkaisun kieltäminen

23.02.2026

Poikkeusolojen aikaiseen tehostettuun, oikea-aikaiseen ja väestön tiedonsaannin varmistavaan viestintään tulee laatia yhteinen toimintamalli ja tuoda se hyvinvointialueen arvioitavaksi ja käyttöön. Mallin käyttökelpoisuutta ja toimivuutta, huomioiden viestintää koskeva sisällön määritysten ohjaus tai kieltäminen, tulee myös varmistaa yhteisin testauksin sekä harjoitella säännöllisesti.

41 § Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen

11-kohdassa esitetty ja riittävään osaamiseen perustuva tilapäinen toiseen tehtävään siirto hyvinvointialueella sekä 12-kohdan sisältämä tilapäinen toiseen työskentelypaikkaan siirto edellyttävät myös siirrettävän henkilöstön perheen tarpeiden huomioimista muun muassa alaikäisten lasten tarvitseman päivähoidon ja opetuksen järjestämisen näkökulmista. Kuntayhteistyö riittävien palveluiden järjestämisen osalta tulee huomioida mainituissa tilanteissa.

44 § Sosiaali- ja terveydenhuollon erityinen työvelvollisuus

1 mom mukaisten edellytysten täyttämässä tilanteessa (hlön kotikunta Suomessa, alan koulutus, viimeiset 5 v alalla, ikä 18 v ja alle 68 v, työvoimaviranomaisen määräämä välttämätön sosiaali- ja terveydenhuollon työ) työnteon aloittaminen edellyttää työhön ottavalta organisaatiolta, esim. hyvinvointialueelta, ennakollista ohjaus- ja perehdyttämisresurssin varaamista ko. tilanteisiin.

45 § Väestönsuojelutehtävien suorittamisvelvollisuus

Pelastusviranomaisen määräyksen mukaisten tehtävien suorittaminen edellyttää 1 mom mainitut kriteerit täyttävältä ei-ammattilaiselta väestöltä pelastuksen toimialta ennakoon varattua resurssia (evakuointi-, sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus-, puhdistus-, rakentamistehtäviä sekä väestönsuojien käyttöönottoon liittyviä tehtäviä tai muita väestön suojelemiseksi välttämättömiä tehtäviä) mainittuja tehtäviä suorittamaan ryhtyvien henkilöiden perehdyttämiseksi.

47 § Työvelvollisen määrääminen hoitamaan julkista hallintotehtävää

Valtioneuvosto voi asetuksellaan määrätä työvelvollisia suorittamaan sellaista julkista hallintotehtävää, joka ei sisällä julkisen vallan käyttöä, myös hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueen on työntekijänä nimettävä riittävä määrä palveluksessaan olevia vastuuhenkilöitä, joiden tehtävänä on ohjeistuksellaan huolehtia sen lukuun toimivien työvelvollisten tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta. Tehtävän hoitamiseksi tulee saada etukäteisohjausta ja varata tarvittava resurssi. Toiminnon järjestäminen ja onnistuminen edellyttävät yhteistyötä myös ilmoittautumisvelvollisuudesta vastaavan asuin- tai oleskelupaikan työvoimaviranomaisen kanssa (48 §).

54 § Työntekijän tietojenanto-velvollisuus

Työntekijän on työvoimaviranomaisen pyynnöstä annettava sille työvelvollisuuden toimeenpanemiseksi välttämättömiä tietoja palveluksessaan olevasta työvelvollisuussuhteisesta työvoimasta ja sen käytöstä. Välttämättömien tietojen luovuttamista koskevien tietoturva- ja tietosuojanäkökulmista tulee huolehtia ja ohjata yhteisen toimintamallin toteutumista.

68 § Väestön siirtymisvelvollisuus

Pelastusviranomaiset vastaavat väestön siirtymisen alueellisesta johtamisesta ja sekä toimeenpanosta yhteistoiminnassa muiden viranomaisten kanssa. Siirtoa koskevan prosessin osalta prosessiin osallistuvien eri ministeriöiden, YTA-alueiden ja hyvinvointialueiden tiedonsaanti, yhteistyö, asiakas- ja potilasturvallisuus sekä väestön turvallisuus edellyttävät ajantasaisen tilannekuvatiedon toimivaa rakennetta ja saumatonta yhteistyötä eri hallinnon tasoisten sotepe-toimijoiden kesken ja välillä. Alueella

23.02.2026

toimivien sairaaloiden, sote-keskusten, palvelu- ja asumisyksiköiden asiakkaiden ja potilaiden siirto edellyttävät yksityiskohtaista ennakollista suunnittelua sekä mahdollisesti useita päiviä kestäviä käytännön toteutustoimenpiteitä. Siirto voi tarkoittaa useiden eri viranomaistoimijoiden sekä yhdistysten ja järjestöjen kokonaisturvallisuuden mallilla toteutettavaa prosessia, jonka käynnistämiseen tarvitaan aikaa.

77 § Siirtyneen väestön majoittamiseen tarvittavien huoneistojen luovutusvelvollisuus**78 § Siirtyneen väestön huollossa tarvittavien tavaroiden luovutusvelvollisuus****79 § Siirtyneen väestön huollossa tarvittavien palvelujen suorittamisvelvollisuus**

Hyvinvointialue voi siirtyneen väestön tilapäistä majoittamista varten poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa huoneiston omistajan tai haltijan luovuttamaan huoneistonsa hyvinvointialueen hallintaan. Luovutusvelvollisuus ei koske vakituksessa asuinkäytössä olevaa kiinteistöä. Kyseinen majoitustarve on tarpeen suunnitella yhteistyössä esimerkiksi alueen kuntien kanssa, ja lisäksi hyvinvointialueen kaikki toimialat huomioivalla ennakollisella tavalla. Päätöksentekotapa tulee ohjata etukäteen valtakunnan tasolla kaikkia hyvinvointialueita ohjaten. Majoittamisen kanssa yhteinen suunnitteluprosessin määrittämisen ja toteuttamisen tarve koskee myös huollossa tarvittavia tavaroita sekä palveluita.

85 § Lakisääteisten vakuutuksien, etuuksien ja sosiaaliavustusten muutokset

Mainittujen maksujen lykkäysmahdollisuus enintään 3 kk ja max 6 kk; alentaminen 3 kk max 50 % ja keskeyttäminen max 3 kk merkitsevät hyvinvointialueen väestölle välttämätöntä toimeentuloa arjessa haastavia tilanteita, joihin tulee voida varautua tukitoimin. Toiminta edellyttää kustannuksiin osoitettavaa tukea.

86 § Etuuksien vähimmäismäärä

Vähintään käyttöön maksettavaksi tuleva toimeentulotuen perusosaa vastaava määrä sekä välttämättömät asuin- ja terveydenhuoltomenot kattava määrä voi niukkuudessaan tarkoittaa hyvinvointialueelle väestön arkeen kohdistuvia haasteita esim. riittävien päivittäistavaroiden hankinnassa. Tilanteisiin varautuminen tarkoittaa kustannuksia, joihin tulee osoittaa tuki.

87 § Väestön maksukyvyyn ja toimeentulon turvaaminen poikkeusolojen erityistuellä

Tuki on tarkoitettu jokaiselle, joka ei maksuliikenteen häiriön vuoksi voi käyttää varojaan välttämättömien hyödykkeiden hankkimiseen. Tuella on tarkoitus kattaa ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömät elintarvikkeet, lääkkeet ja muut vastaavat välttämättömät hyödykkeet. Kansaneläkelaitos huolehtii tuen myöntämisestä, suorittamisesta ja muusta toimeenpanosta. Jos tuen myöntäminen tai suorittaminen maksuliikenteen häiriötilanteessa ei ole mahdollista, hyvinvointialueet huolehtivat väestön välttämättömästä toimeentulosta muilla tavoin. *Hyvinvointialueille tulee kansallisesti määritellä yhtenäiset toteutustavat ja vaihtoehdot, joilla kyseessä olevasta välttämättömästä toimeentulosta voidaan yhdenvertaisesti hyvinvointialueiden kesken vastata.* Mahdollinen ennakollinen elintarvikkeiden ja materiaalien varastointi, jakelukäytännöt, viestintä ja häiriötilanteen keston edellyttämät suunnittelu tulee mallintaa ja antaa niistä hyvinvointialueille yhdenmukaista ohjeistusta.

95 § Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan kohdistuvat toimenpiteet

Toimintojen siirto tai järjestäminen toimialueen ulkopuolella edellyttää etukäteistä varautumista, johon tarvitaan etukäteisvalmisteluja sekä mm. materiaalista varautumista, jonka tason määrittämiseen tarvitaan ohjausta ja varoja. Samoin 2-kohdassa tarkoitettujen hoidon tai huolenpidon tarpeessa olevien

23.02.2026

henkilöiden sijoittamiset ja hoidon antaminen. Myös 3-kohdan tilojen luovuttaminen edellyttää etukätestietoa olemassa olevien toimintojen siirtoa koskien.

99 § Lääke- ja verihuollon sekä terveydenhuollon tavaroiden ja palveluiden saatavuuden turvaaminen

Esitettyjä rajoituksia, kohdentamisia, muuttamisia ja siirtoja koskevat tiedot ja toimet tulee saattaa ennakollisesti hyvinvointialueiden tietoon. Korvaavien tuotteiden ja materiaalien saatavuus hyvinvointialueiden käyttöön mainituissa tilanteissa tulee turvata.

100 § Lääkkeiden velvoitevarastojen laajamittainen käyttöönotto

Velvoitevarastojen käyttöönottotilanteissa toiminnan edellyttämät ja tarveperustaiset tuotteiden ja tarvikkeiden toimitukset hyvinvointialueiden kesken tulee turvata.

125 § Polttoaineiden muu säännöstely

127 § Sähkön toimituksen keskeyttäminen tai sähkön käytön kieltäminen

128 § Sähkön kulutuskiintiö

130 § Kaukolämmön käytön rajoittaminen

131 § Vesihuollon turvaaminen

132 § Jätehuollon turvaaminen

Kaikissa edellä mainituissa §-tilanteissa kaikki käytön rajoittamista, keskeyttämistä tai muutetussa tilanteessa toteutetun palvelun riskit tulee huomioida hyvinvointialueiden sotepe-palvelujen järjestämisen ja tarjoamisen näkökulmasta, mukaan lukien laajamittaiset asiakas- ja potilasturvallisuusriskit sekä kokonaisturvallisuuden toteutuminen.

135 § Teleyrityksen velvollisuus järjestää yhteytensä tietyllä tavoin

Hyvinvointialueiden sotepe-tiedonkulku häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tulee varmistaa siten, että ajantasaisen tilannekuvan ylläpito ja riittävä sekä turvallinen verkkovälitteinen viestintä paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla sekä toimintojen mahdollisimman häiriöttömän jatkuvuuden varmistamiseksi voi toteutua.

138 § Elintarvikealan tuotannon turvaaminen

Hyvinvointialueiden toimintojen jatkuvuuden ja alueen väestön välttämättömän toimeentulon varmistamiseksi alueen elintarvikehuolto ja -terveys tulee turvata.

141 § Rakentamisen aloitus- ja jatkamislupa

Sairaaloiden ja terveysasemien rakentaminen ja korjaustyöt hyvinvointialueilla tulee kaikissa olosuhteissa turvata.

153 § Siirtyneen väestön palvelujen turvaaminen

Siirtyneen väestön hätämajoitusta, ruokahuoltoa ja huolenpitoa edellyttävien palveluiden järjestämiseen tulee saada ennakollista ohjausta, varoja sekä resursseja. Hyvinvointialueiden ja kuntien välistä yhteistyötä siirtyvää väestöä koskevien tehtävien hoitoon tarvittavien kiinteistöjen, henkilöresurssien, ruokahuollon palveluiden ja välttämättömän infrastruktuurin osalta tulee ohjata yhteisillä periaatteilla, toimintaan tulee osoittaa ennakollisia resursseja ja yhteistoimintaa tulee määrittää ja vahvistaa pitkäjänteisellä yhteistoiminnalla sekä säännöllisellä esim. evakuoitikeskusten perustamista koskevalla harjoittelulla.

23.02.2026

Kotkassa 23.02.2026

Kymenlaakson hyvinvointialue
Riskienhallinnan tulosalue

Ritva Kiiski
Riskienhallintajohtaja